džio šurfas, būsimojo pėsčiųjų tako vietoje – trys 1x1 m dydžio šurfai (1 pav.). Kultūrinio sluoksnio neaptikta. Jeigu jis čia anksčiau ir buvo, tai pavasario potvynių metu nuplautas.

Būsimųjų laiptų iš P į piliakalnio aikštelę ir tako joje vietoje iškastas vienas 1x3 m dydžio šurfas ir dvi 1x5 m dydžio perkasos. Kultūrinio sluoksnio pėdsakų neužfiksuota, kadangi beveik visa aikštelė nuplauta – tyrimai vykdyti išlikusioje siauroje, vos 1–3 m pločio aikštelės V dalyje. Dar viena 2x5 m dydžio perkasa ištirta bulviarūsių apardytame priešpilyje (2 pav.). Perkasa parinkta apie 3 m skersmens ir iki 2,5 m gylio duobės vietoje. Buvusios duobės užpilde rastos šešios XVIII–XIX a. keramikos, iš vidaus dengtos rusva glazūra, šukės. Jokių piliakalnio gyvavimo laikotarpio radinių neaptikta.

Iš viso 2008 m. žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų metu Ambraziūnų piliakalnyje ištirtas 30 m^2 plotas, aiškesnio kultūrinio sluoksnio nerasta. Jis gali būti išlikęs aikštelės Š dalyje ir tarp aikštelės ir priešpilio buvusiame griovyje, taip pat apardytame priešpilyje, todėl šioje teritorijoje įrengiant takus būtini papildomi archeologiniai tyrinėjimai. Nesant radinių, piliakalnio chronologija nenustatyta.

Ambraziūnai hill fort site

Five test pits and three trenches (a total area of 30 m^2) (Figs. 1–2) were excavated at the Ambraziūnai hill fort site located on a projection at the confluence of the rivers Šušvė and Šakė (Kėdainiai District), but no clear cultural layer was found. The hill fort site has been severely eroded by the rivers and its chronology is uncertain.

Gintautas Vėlius

Buivydų piliakalnis ir papėdės gyvenvietė

Buivydų piliakalnis su papėdės gyvenviete (A1240KP) yra Vilniaus r., Dūkštos kairiajame krante. Piliakalnis įrengtas raguvos gale, aikštelė trapecijos formos, 42x21 m dydžio, smailėjanti Š link. Jos P gale supiltas 5 m aukščio, 15 m pločio pylimas, už kurio iškastas 15 m pločio, 0,5 m gylio griovys plokščiu dugnu. Už jo supiltas 3 m aukščio, 8 m pločio antras pylimas, kurio išorinis 1,2 m aukščio šlaitas leidžiasi į 25 m ilgio, 1,2 m pločio, 0,6 m gylio antrą griovį. Už jo supiltas trečias 0,3 m aukščio, 3,5 m pločio pylimas. Piliakalnio šlaitai statūs, 25–40 m aukščio, stipriai erodavę. Archeologų piliakalnis niekada netyrinėtas.

Buivydų piliakalnį numatoma tvarkyti, pritaikyti lankytojams, įrengti pėsčiųjų takus, laiptus, informacinę lentą. Taip pat planuojama panaikinti kelis dabar esančius takelius, galinčius sukelti šlaitų eroziją. Visų šių būsimų darbų vietose ir buvo atlikti archeologiniai tyrinėjimai.

Menamoje piliakalnio papėdės gyvenvietėje ištirtas šurfas 1 (2x2 m) bei perkasos 2 ir 8 (2x10 ir 2x6 m). Terasoje, esančioje tarp pirmojo (didžiausio) piliakalnio pylimo ir R šlaito, tyrinėta perkasa 3 (2x10 m). Piliakalnio aikštelėje ištirtos vietos šalia R šlaito, pylimo papėdėje bei Š iškyšulyje, atitinkamai perkasos 4 (2x10 m), 5 (2x10 m) ir 6 (2x8 m). Perkasa 7 (2x10 m) iškasta tarp pirmojo ir antrojo pylimų, greta V šlaito, esamo takelio vietoje. Šurfas 2 (1x2 m) kastas piliakalnio aikštelės V šlaite, tikintis aptikti nuslinkusį kultūrinį sluoksnį. Taigi iš viso archeologiškai ištirta 10 vietų (1 pav.), kas sudaro 154 m^2.

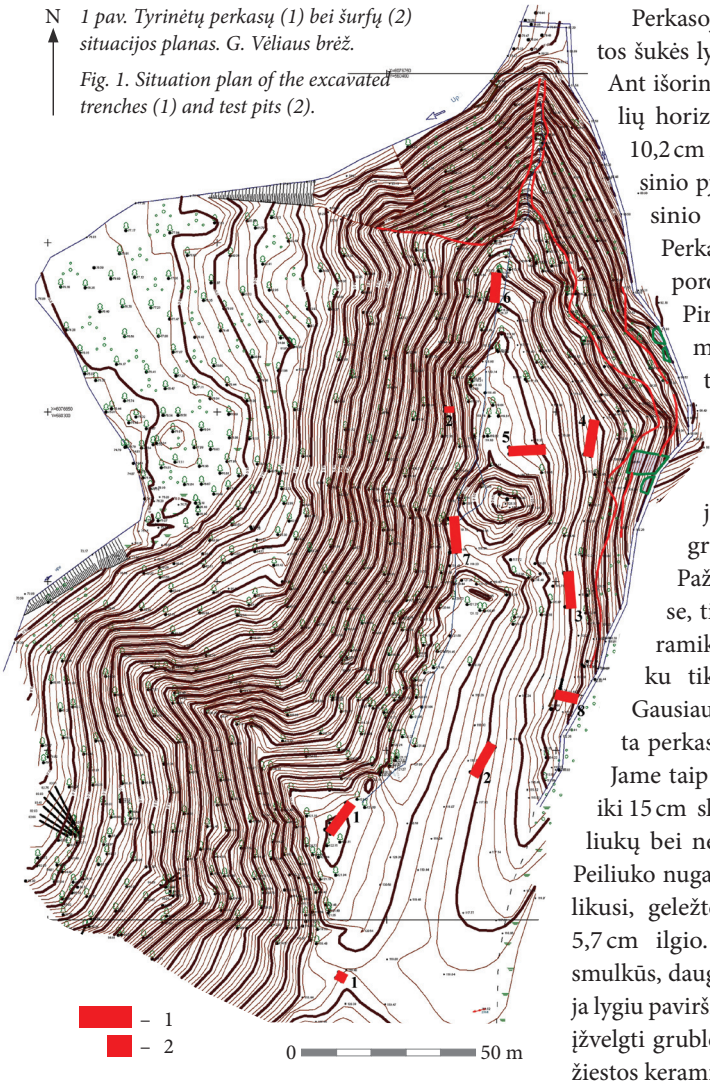

1 pav. Tyrinėtų perkasų (1) bei šurfų (2) situacijos planas. G. Vėliaus brėž.

Fig. 1. Situation plan of the excavated trenches (1) and test pits (2).

Visų kasinėtų plotų stratigrafija panaši. Nukasus paviršinį juodžemio sluoksnį, 20–40 cm gylyje atsidengė įžemis – rausvas molis. Tik perkasoje 8, žemiausiame gyvenvietės R pakraštyje, greta šaltiniuoto bei eroduojančio šlaito aptiktas iki 1 m storio kultūrinis sluoksnis.

Perkasoje 4 surastos trys lipdytos apžiestos šukės lygiu paviršiumi bei geležinė yla. Ant išorinio šukių paviršiaus matyti negilių horizontalių linijų ornamentas. Yla 10,2 cm ilgio, keturkampio 6x6 mm skersinio pjūvio ties įtvara ir apskrito skersinio pjūvio ties smailėjančiu galu. Perkasoje 5 surastos dar 3 šukės, ant poros jų matomos apžiedimo žymės. Pirmojo pylimo paviršiuje aptikta molio tinko gabaliukų ir 2 lipdytos keramikos fragmentai. Tarp pirmojo ir antrojo pylimų surastas nedidelis lipdyto puodo kaklelio fragmentas, o trečiojo pylimo V krašto paviršiuje – grublėtos keramikos gabaliukas. Pažymėtina, kad visa tiek perkasose, tiek žemės paviršiuje aptikta keramika labai fragmentiška, todėl sunku tiksliau identifikuoti jos tipus. Gausiausiai puodų šukių (per 30) surasta perkasoje 8, kultūriniame sluoksnyje. Jame taip pat aptikta apie 20 perdegusių iki 15 cm skersmens akmenų, smulkių anglių bei nedidelis įtveriamasis peiliukas. Peiliuko nugarėlė tiesi, įtveriamoji dalis neišlikusi, geležtė trikampio skersinio pjūvio, 5,7 cm ilgio. Aptikti keramikos fragmentai smulkūs, daugelis šukių lipdytinės, dominuoja lygiu paviršiumi, tačiau ant kai kurių galima įžvelgti grublėtumą. Taip pat surasti keli apžiestos keramikos fragmentai.

Taigi pavienių lipdytų bei apžiestų šukių aptikta piliakalnio aikštelėje, pylimų paviršiuje bei tarp jų ir papėdės gyvenvietės R pakraštyje. Pastarojoje vietoje, giliausiame perkasos R gale, kultūrinis sluoksnis siekė 1 m storį. Surasti keramikos fragmentai apima platų chronologinį laikotarpį – aptiktos lipdytos lygiu

bei grublėtu paviršiumi, taip pat apžiestų puodų šukės. Panašu, kad šioje vietoje esantis kultūrinis sluoksnis yra suneštas kalvos, ant kurios buvo piliakalnio gyvenvietė, erozijos metu. Tai liudija keramikos fragmentiškumas bei platūs chronologiniai rėmai, taip pat tai, jog neaptikta jokių kitų objektų.

Piliakalnio pylimai, jų forma bei dydis būdingi XIII–XIV a. fortifikaciniams įtvirtinimams, tačiau šiais amžiais datuojamo kultūrinio sluoksnio nerasta, aptikti tik keli smulkūs keramikos fragmentai. Matyt, pylimai buvo suformuoti viduramžiais, kaip gruntą naudojant ankstesnių laikotarpių kultūrinius sluoksnius iš piliakalnio aikštelės bei greta buvusios gyvenvietės. Todėl šiose vietose tyrimų metu aptiktos tik pavienės lipdytos keramikos šukės. Lieka neaišku, kodėl supylus pylimus, piliakalnis nebuvo apgyvendintas, arba gyventa čia labai trumpą laiką.

Buivydai hill fort site and the settlement site at the foot of the hill

In 2008 ten plots (a total area of 154 m^2) were excavated at the Buivydai hill fort site and the settlement at the foot of the hill (Vilnius District) (Fig. 1). Isolated sherds of hand built and partly thrown pottery were discovered on the hill's flat top, on top of the earthworks, and on the E edge of the settlement. The cultural layer found at the last location was up to 1 m thick. The discovered pottery should be dated to the 4th–14th century.

The hill fort's earthworks, their form, and their size are characteristic of the 13th–14th centuries, but no cultural layer from that time was found. Obviously the medieval earthworks were created by using the previous periods' cultural layers from the hill's flat top and the settlement as fill soil, which is attested to by the isolated sherds of hand built pottery discovered at these locations during the investigation. It remains unclear why the hill fort site was not inhabited or only inhabited very briefly after the earthworks were created.

Gintautas Vėlius, Olegas Fediajevas

Paduobės piliakalnis

Paduobės piliakalnis (A1098P) yra Švenčionių r., Sarių sen. Jis įrengtas Žeimenos kairiojo kranto aukštumos kyšulyje, nedidelės aukštumos Š gale. Piliakalnį iš V pusės juosia Žeimena, iš Š ir R – Žeimenos ir senvagės slėnis, iš P – likusi aukštumos dalis. Aikštelė trikampė, pailga Š–P kryptimi, 12 ilgio, 8 m pločio P gale. Čia supiltas 8 m ilgio, 0,7 m aukščio, 7 m pločio pylimas, kurio išorinis 2,5 m aukščio šlaitas leidžiasi į kiek lenktą 20 m ilgio, 7 m pločio, 0,5 m gylio griovį. Už griovio supiltas antras 5 m pločio, 0,5 m gylio griovys. Aikštelės V dalis nuplauta Žeimenos. Piliakalnis žinomas ir Šaltaliūnės vardu. 1987 m. jį žvalgė MMT. Tada aikštelėje, prie pylimo, po 40 cm storio smėlio sluoksniu aptiktas 10 cm storio pilko smėlio sluoksnis. Toks pats 10–20 cm storio smėlio sluoksnis aptiktas ir aukštumos, kurioje įrengtas piliakalnis, P dalies PV šlaite. Piliakalnis datuotas I tūkst. II puse.

2008 m. žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų metu Paduobės piliakalnio aikštelėje ir prieigose, projektuojamųjų pėsčiųjų takų ir laiptų vietose ištirtos dvi 2x5 m dydžio perkasos, vienas 1x2 m dydžio šurfas bei du 2x2 m dydžio šurfai – iš viso 30 m^2 plotas (1 pav.). Priešpilyje tirtoje ***perkasoje 1*** fiksuotas 50–80 cm storio kultūrinis sluoksnis, kuriame išskirti 2 horizontai – viršutinis datuotas I tūkst.